

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sectio I. Quomodo gratia habitualis & habitus infusi influant in actus
liberos justorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

vel voluntatem ad consentiendum in particulari necessitet, vel stare nequeat cum dissensu: ita imprimis Molina in Concordiâ q. 14. art. 13. d. 37. & 37. & 38. & q. 23. art. 4. & 5. Bellarminus lib. 1. de gratiâ & libero arbitrio cap. 12. & lib. 4. cap. 14. & lib. 6. cap. 15. Valentia hic q. 3. punct. 4. §. 2. Vasquez 1. p. d. 88. cap. 6. & d. 98. cap. 5. Fonseca lib. 6. Metaphysicæ cap. 2. q. 5. sect. 10. Lessius opusculo de gratiâ efficaci cap. 1. Tannerus 1. 2. disp. 6. q. 2. dub. 3. Salas 1. 2. tract. 5. disp. 3. sect. 2. & ut alios plurimos omitam,

omnium eruditissimè Suarez tribus libris de hac re scriptis, ubi ostendit eam communem fuisse veterum Theologorum sententiam. Ex aliis verò eandem sententiam docent Ruardus Tapperus Decanus Lovanicus, Stapletonus lib. 4. de justificatione, cap. 1. & sequentibus, & in antidotis Evangelicis cap. 11. Matth. vers. 22. Mascarenas etiam Episcopus in tractatu hac de re scripto d. 2. parte 2. & 3. ubi pro nostrâ sententiâ multos citat, tum ex modernis, tum antiquis scriptoribus. Hæc de præfenti difficultate sufficiant.

Hanc sententiam nostri omnes, & alii multi defendunt.

DISPUTATIO CXIX.

De influxu gratiæ habitualis in actus liberos.

SECTIO PRIMA.

Quo modo gratia habitualis, & habitus infusus influant in actus liberos justorum.

I. Status præfentis difficultatis proponitur.

Ratio dubitandi est, sæpè namque accidit ut homo justus non solum sit indifferens, seu in actu primò constitutus in ordine ad varios actus bonos eliciendos, sed ad actum bonum subinde eliciendum, vel peccandum, ut cum gravis aliqua insurgit tentatio, vel cum à Tyranno examinatur circa Fidem, aut in ultimo instanti, quo urget præceptum aliquod, & in similibus, in quibus justus in potentiâ proximâ est ad peccandum mortaliter. In his ergo casibus justus ad vincendas has tentationes, & implenda mandata, potens constituitur per ipsos habitus infusos, per habitum scilicet charitatis, & alios.

II. Si charitatis habitus existat in voluntate antecedente ad actum, tolli videtur libertas.

Hinc ergo oritur difficultas: tolli namque videtur libertas, cum aliquid in actu primò ponatur repugnans cum dissensu, habitus scilicet charitatis, hic autem stare nequit cum dissensu, dissensus quippe in his circumstantiis, sive positivus ille sit, sive mera ommissio actus, est peccatum mortale, ut supponimus, cum quo stare nequit habitus charitatis, ergo in actu primò est aliquid hic & nunc tollens libertatem, cum tollat alteram partem contradictionis. Quamvis etenim hi habitus stare possint cum aliquo dissensu, non tamen cum dissensu hujusmodi peccaminoso.

III. Mirum est quomodo variè hæc de re dicendi modis.

Hic nodus mirum est quomodo doctissimorum etiam hominum torserit ingenia, ut constabit ex variis eorum respondendi modis, quos hic subjiciam: nec satis se fortasse ab illo aliqui expediunt.

IV. Primum modus est, ut quis antequam operetur, statuat efficaciter servare præceptum.

Primò itaque dicunt nonnulli, posse habitum charitatis concurrere ad actum per quem impletur præceptum, modò præcedat actus efficax, quo quis velit non transgredi hoc præceptum, tunc enim nullum est periculum, ne componatur habitus charitatis cum peccato, hoc namque actu posito, non potest homo ille peccare. In eodem ergo instanti reali pro quo urget præceptum amoris Dei exempli gratiâ, quatuor statuunt signa rationis: in primo signo aiunt voluntatem habere potestatem ad amandum vel omittendum amo-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

rem, sive purè negativè, sive etiam positivè, vel etiam ad odium: in secundo signo homo non peccat, sed statuit implere præceptum: in tertio habet habitum charitatis: in quarto demum actum supernaturalem amoris elicit per ipsum habitum charitatis.

Sed contra hoc est primò: jam etenim prius semper ante concursum gratiæ adjuvantis vincitur tentatio per solas vires naturæ, quod tamen non parvum videtur inconueniens: sic namque victoria tentationum in justis nunquam esset meritoria. Contra secundò: nec enim semper per omnia hæc signa procedunt iusti, dum tentationes patiuntur, vel instat tempus præcepti, sed frequenter directè & immediatè feruntur in ipsum præceptum, ergo tunc saltem urget proposita difficultas. Contra tertio: hinc namque sequitur actum ipsum quo impletur præceptum in his circumstantiis, nunquam esse liberum in se & formaliter quoad substantiam, cum ad prius propositum non peccandi, vel implendi præceptum sequatur tanquam actus imperatus ad imperantem. Imò ulterius, in instanti quando moventur homines ad primam conversionem, sequi videtur, illos qui non convertuntur, sed illo instanti peccant, vel non habere auxilium adjuvans sufficiens ad conversionem supernaturalem, & sicut oportet ad justificationem, vel iis inutiliter planè conferri: cum siquidem eodem signo secundum hanc sententiam datur peccatori auxilium transiens, quo iusto conservatur permanentes, in tertio scilicet signo, juxta dicta in fine numeri præcedentis, inutiliter ei in posteriore illo signo ad peccandum daretur gratia adjuvans, cum jam uti eâ non possit.

Secundò ergo dicunt alii, in hoc casu, quem putant rarè contingere, ut scilicet iustus proximè potens sit ad opus bonum exercendum ex motivo virtutis infusæ, & ad peccandum per actum contrarium, dicunt, inquam, si hoc contingat, iustum nunquam operari per habitus infusos, sed actum supernaturalem per quem implet præceptum, vel tentationi resistit, exercere per auxilium actuale extrinsecum, vel qualitatem internam transeuntem, quorum utrunque stare potest cum peccato mortali.

Hæc responsio probabilis est, salvat quippe libertatem, & simul statuit principium sufficiens actus supernaturalis: si tamen salvari possit libertas ad peccandum cum concursu habituum internum, non est confugiendum ad auxilium actuale, tum quia superfluum, si aliunde sit in animâ principium

In eodem instanti reali quatuor statuuntur signa rationis.

V. Sed contra: hinc enim sequeretur tentationem per vires naturæ vinci.

Deinde actus quo impletur præceptum, nunquam esset formaliter liber.

Sequitur insuper, ut qui peccat, inutiliter daretur gratiam sufficientem.

VI. Dicunt alii, hominè iustum in prædictis circumstantiis nunquam operari per habitus infusos.

VII. Sed contra: auxiliium namque, quod ipsi statuunt, videtur plurius servari.

principium actus supernaturalis sufficiens, tum quia principium intrinsecum & permanens per se loquendo est magis aptum, & connaturale respectu operationum.

VIII. Afferunt alii impleri preceptum in hoc casu per actum supernaturalem elicitum ab habitu spei.

Tertia responsio esse potest, nil opus esse auxilio supernaturali extrinseco, vel intrinseco fluente, sed posse & tentationem vinci, & preceptum per actum etiam supernaturalem impleri per habitum spei, qui compossibilis est cum peccato mortali, & de facto manet in peccatoribus, nec unquam tollitur nisi per actum desperationis aut infidelitatis. Hæc etiam solutio plerumque sufficit; frequenter enim vincitur tentatio ex affectu spei, quia nimirum tendit ad impediendam consecutionem beatitudinis, & ex hoc affectu etiam beatitudinis preceptum impletur, in quibus casibus uterque actus elici poterit per habitum spei, cum, ut supra diximus, ad eandem virtutem spectet bonum aliquod proficere, & malum ei contrarium vitare. Aliquando tamen contingit ut impleatur preceptum, charitatis exempli gratia, vel alterius virtutis ex affectu illius particularis virtutis, tunc ergo saltem dari debet aliud principium illius supernaturalis, & hoc quodam sit inquirimus.

Hæc tamen responsio uniuersis non satisfaci.

SECTIO SECUNDA.

Alius modus explicandi influxum gratia habitualis in actus liberos.

I. Alius modus, quo nonnulli saluati quæ ratione preceptum hic & nunc impleatur per habitum infusos.

QUARTO itaque respondent nonnulli, etiam in hoc casu quando iustus est in potentia proxima ad peccandum, & vincit tentationem contra quameunque virtutem, vel implet preceptum, dicunt inquam, fieri actum illum supernaturalem per ipsum habitum charitatis, vel alterius virtutis moralis infusæ. Pro ejus declaratione notant, licet in justificatione peccatoris simul cum gratia infundantur semper alia dona, seu habitus infusi charitatis, & virtutum moralium, solam tamen gratiam habere physicam oppositionem cum peccato mortali, habitum verò charitatis cum illo pugnare solum moraliter, seu ex ordinatione Dei, qui nimirum statuit habitum charitatis non infundere, nisi simul cum gratia, & ut eam semper comitetur, cum tamen, inquiunt, nullam cum gratia naturalem, seu physicam habeat connexionem. Ex quo à fortiori sequitur habitus infusos virtutum moralium non habere physicam repugnantiam cum peccato mortali, maxime cum sint imperfectiores fide & spe, quæ remanent in peccatoribus.

II. Dicunt proinde aliqui, si homo illo instanti non sit peccaturus, Deum conseruare habitum charitatis; sin minus, dare illi auxilium extrinsecum.

Hoc ergo posito dicunt Deum, qui per scientiam median cognoscit quid in quibuscunque circumstantiis factura sit humana voluntas, videre utrum quando homo constituitur proxime potens ad peccandum, & merendum, sit peccaturus necne, si non sit peccaturus, constitui eum dicunt potentem ad actus illos supernaturales eliciendos per ipsos habitus charitatis, ac virtutum moralium. Unde, inquiunt, etsi in primâ infusione gratia sit prior habitu charitatis, ac religionis, & radix illorum moralis, non physica, in conseruatione tamen gratia est iis posterior. Si autem videat Deus eum in his circumstantiis peccaturum, tunc illo instanti conseruet ipsi auxilium extrinsecum æqualis intentionis cum habitu charitatis vel alterius virtutis, qui habitus hic & nunc fuisset

operaturus; & per hoc auxilium constituitur homo potens ad implendum preceptum, aut tentationem vincendam per actum supernaturalem. Nec adeo mirum hoc esse debet, cum semel tantum uni iusto hoc contingat, imò nec sit necessarium ut semel contingat, cum frequenter sufficiat habitus spei, juxta dicta sectione precedente.

Voluntas ergo ex natura sua & potestate antecedente, componi posset cum peccato mortali; non tamen potestate consequente, & supposita lege Dei, qui decrevit tunc solum infundere, aut conseruare habitum charitatis, quando voluntas non esset peccatura. Neque hoc magis tollit libertatem, quam præfinitio, cum per hoc non tollatur concursus Dei indifferentis, nec enim inter se pugnant decretum simpliciter antecedens indifferens ad actum & negationem actus, & aliud decretum non simpliciter antecedens, quo efficaciter vellet actum, hæc namque duæ voluntates sibi inuicem non contradicunt, Volo ut istud hic & nunc facias, Volo ut possis facere contrarium; imò de facto Deus antecederet vult omnes homines saluos fieri, & tamen consequenter vult multos damnare: sic etiam habet voluntatem antecedentem, qua paratus est hoc instanti concurrere cum Petro ad actum bonum & peccatum, nihilominus in eodem instanti complacet efficaciter in actu bono tunc elicit; & talis naturæ est illa complacentia, ut componi cum ea nequeat peccatum, sicut nec componi potest cum scientia visionis, quam sequitur. Dices: hæc volitio, seu delectatio est consequens, sicque nil mirum quod non tollat libertatem. Contra: voluntas etiam conseruandi habitum charitatis non est pure antecedens, sed aliquo modo consequens, cum supponat actum bonum aliquo modo futurum, ut latius dictum est Disp. 25. de animâ in simili, cum de præfinitione actus liberi, & supra Disp. 24. sect. 7. dum de scientia conditionatâ.

III. Afferunt hi autem, charitatem posse antecederet conseruari cum peccato mortali.

Desperantia inuicem antecederet paratus est concurrere cum Petro ad actum bonum & peccatum in eodem instanti re alia.

Hæc etiam responsio suam habet probabilitatem, & sustineri non incommode posset, sed quia supponit charitatem & habitus infusos non dependere à gratia ex natura sua, sed ex ordinatione tantum diuinâ, nec gratiam esse radicem eorum physicam, sed solum morale, aliam hic solutionem subijciam, stabilitis à nobis in Philosophiâ principis conformiorem.

IV. Hæc solutio est probabilis, aliam tamen probabilitatem subijciam.

SECTIO TERTIA.

Utrum iustus quando actus bonos supernaturales elicit, semper operetur per habitus infusos.

RATIO difficultatis proposita est Sect. primâ, pro illo scilicet instanti, quo iustus simul proxime potens est ad bene operandum supernaturaliter, & ad peccandum.

I. Statu quo scilicet instanti ex dictis.

Pro resolutione notandum cum Suario lib. 2. de Gratia, cap. 23. num. 19. & aliis, circa eandem materiam, in qua versantur actus supernaturales, actus etiam in substantiâ naturales versari posse: unde quando voluntas est indifferens ad actum bonum supernaturalem, & actum malum contrarium, habet etiam potentiam ad actum bonum naturalem, qui ferri possit in idem objectum cum actu supernaturali: ex quo sequitur rectè intelligi

II. Circa eandem planè materiam versari possunt actus naturales & supernaturales.